

INLEIDING TOT
GRASDUINEN

GRASDUINEN
VOOR LANDBOUWERS

VAN BOS TOT BOER GRASDUINEN

BOS+

EEN PROJECT VAN

Provincie
Antwerpen
HOUBEEKHOEVE

MET DE STEUN VAN ELFPO EN DE PROVINCIE ANTWERPEN

Europees landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

LEADER
provincie Antwerpen

RURANT
versterkt het platteland

Provincie
Antwerpen

www.vlaanderen.be/pdpo

1 ● De grasduin ervaring

Grasduinen brengt **ecosysteemdiensten als rode draad tussen landbouw en natuur** naar de klas. Het toont de leerlingen hoe **landbouw, natuur en landschap met elkaar verbonden zijn** en elkaar versterken in een multidisciplinair platteland.

Dit wordt enerzijds bereikt aan de hand van een pakket modulair toe te passen **lesmodules** voor in de klas. Deze zijn gemakkelijk in te passen in de meeste methodes voor W.O. Anderzijds wordt dit bereikt door lokale, belevingsgerichte **excursies** naar natuurgebieden en landbouwers.

Kinderen leren met Grasduinen zelf **verbanden** zien tussen wat de landbouwer kweekt, zaait, plant en wat er uiteindelijk op ons bord belandt. Bovendien ontdekken ze zo ook welke producten en diensten de **natuur en het bos** ons bieden en waar ze in de buurt van deze natuur en het landschap kunnen genieten.

Grasduinen is uitgewerkt voor kinderen van de 2^e graad lagere school.

VILDA / JEROEN MENTENS

BOS+

2 ● Ecosysteemdiensten als kern van Grasduinen

Het begrip **ecosysteemdiensten** staat centraal binnen Grasduinen. Maar wat houdt dit juist in?

Wat is een ecosysteem?

Het geheel van levende en niet-levende elementen en de interacties ertussen in een bepaald gebied.

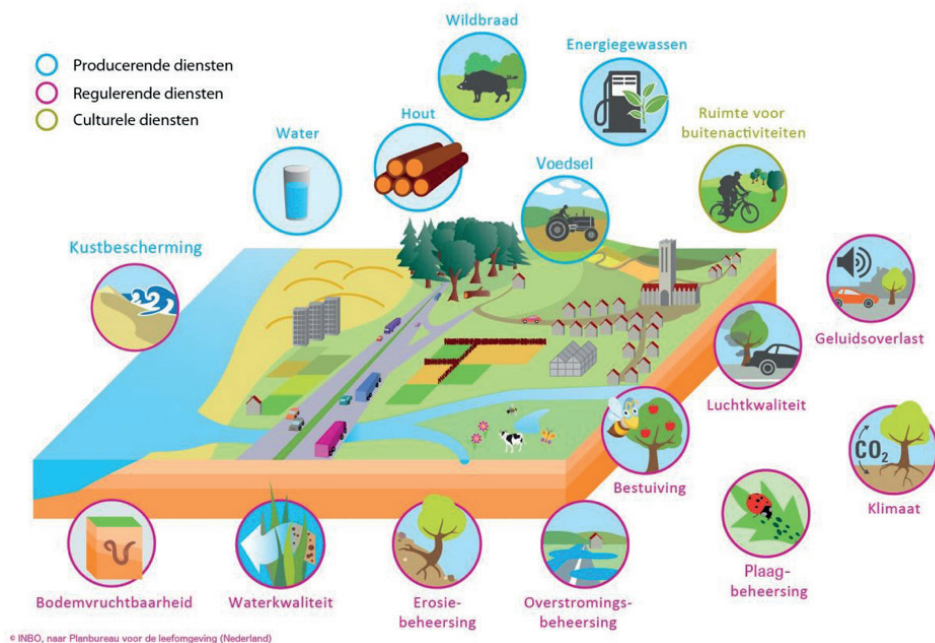
Wat is een ecosysteemdienst?

De goederen en diensten geleverd door een ecosysteem die bijdragen tot voordelen (baten) voor de mens.

Wat voor soort ecosysteemdiensten bestaan er?

- **Producterende diensten:** de producten die uit ecosystemen ontstaan zoals **voedsel, vezels** en grondstoffen zoals riet, hout, Dit zijn dus materiële producten.
- **Regulerende diensten:** de voordelen die ontstaan uit de krachten van ecosysteme-processen bv. bestuiving van voedergewassen, zuivering van water, de regulering van het klimaat en de omgevingstemperatuur.
- **Socio-Culturele diensten:** het vermaak en genot dat mensen putten uit ecosystemen door geestelijke verrijking, cognitieve ontwikkeling, recreatie en esthetische beleving.

Hieronder kan je zo enkele voorbeelden terugvinden:

→ Bron & meer info kan je terugvinden op:
www.ecopedia.be/encyclopedie/ecosysteemdiensten

Waarom zijn ecosysteemdiensten zo belangrijk?

De wisselwerking tussen mens/maatschappij en ecosystemen heeft rechtstreeks of onrechtstreeks impact op ons welzijn en onze welvaart.

Veel van de processen kunnen we ook technisch oplossen, maar dit zou een enorme hoeveelheid energie vergen en bovendien lang niet zo efficiënt zijn als de natuur dit kan.

Ecosysteemdiensten op kindermaat

Het concept van ecosysteemdiensten is niet zo evident voor kinderen. Binnen Grasduinen vind je echter een manier om dit concept aan hen over te brengen.

Hiervoor wordt gewerkt met de 4 oerelementen AARDE, LUCHT, WATER en VUUR.

Daarnaast is er een vijfde element toegevoegd: LEVEN. Dit element kan pas bestaan als de 4 oerelementen in evenwicht aanwezig zijn. Een plant of dier heeft dus de 4 oerelementen nodig om te kunnen overleven.

Bv. een maïsplant heeft

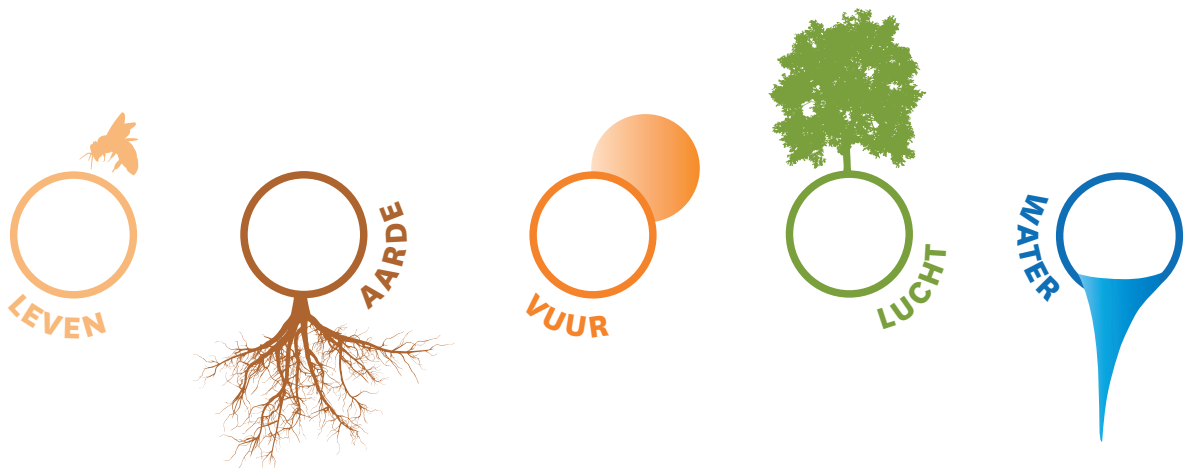
- WATER nodig om te drinken en niet uit te drogen
- LUCHT (in dit geval CO₂) nodig om te kunnen ademen
- AARDE nodig om in te wortelen
- VUUR (= energie en voeding) nodig in de vorm van zonlicht en mineralen

Bv. een kip heeft

- WATER nodig om te drinken en niet uit te drogen
- LUCHT (in dit geval O₂) nodig om te kunnen ademen
- AARDE nodig om op te staan. De voeding van die kip groeit ook op en in de aarde.
- VUUR (= energie en voeding) nodig in de vorm van warmte en eten

Bovendien benadrukken we dat deze elementen onderling **onlosmakelijk met elkaar verbonden** zijn en elkaar beïnvloeden: ze vormen een netwerk waarbij het ene element een belangrijke invloed kan hebben op het andere, zowel in positieve als in negatieve zin.

Aan elk van deze elementen is een herkenbaar **icoontje** verbonden zodat ze gemakkelijk terug te vinden zijn over heel het pakket (downloadbaar op www.grasduinen.be)

Landbouwers, natuurbeheerders en ecosysteemdiensten

Landbouwers en natuurbeheerders werken elke dag met de natuur en natuurlijke processen om tot ecosysteemdiensten te komen.

Denk bijvoorbeeld aan voedselvoorziening, houtoogst, recreatieve waarde, koolstofvastleggend vermogen, etc.

Ze gaan met andere woorden de elementen beïnvloeden en beheren zodat we blijvend van die ecosysteemdiensten kunnen gebruik maken.

3 ● Hoe ga je aan de slag met Grasduinen?

Grasduinen bestaat enerzijds uit lesmodules (dit neemt de leerkracht op zich) en anderzijds uit bezoeken/excursies naar een natuurgebied en een landbouwbedrijf.

Grasduinen op school

Leerkrachten die met grasduinen aan de slag gaan, geven parallel aan het landbouwbezoek één of meerdere lesmodules. Normaal zijn de leerlingen dus al bekend met het concept van Grasduinen en de 5 elementen.

Grasduinen bij de landbouwer

Bij elk landbouwbedrijf kan er gewerkt worden rond de verschillende elementen, maar uiteindelijk gaat het bij een landbouwbedrijf steeds over **LEVEN** dat in stand wordt gehouden door de 4 oerelementen.

sProbeer een bezoek binnen het project Grasduinen steeds zo beleavingsgericht mogelijk te maken. Laat de kinderen eitjes rapen, groenten oogsten, etc. Laat ook voldoende ruimte voor spel. Dergelijke activiteiten blijven heel lang bij.

Als je al ervaring hebt met het ontvangen van groepen, kunnen de rondleiding en activiteiten eenvoudig aangepast worden om zodoende de elementen (meer) naar voren te schuiven.

Mits enkele aanpassingen naargelang het type bedrijf, kan elk bedrijfsbezoek steeds hetzelfde scenario volgen.

1 · ONTVANGST

De kinderen worden warm onthaald.

2 · INLEIDING

Er worden een paar vragen gesteld om de kinderen te triggeren en hen in een richting te laten denken.

“Wat heb jij nodig om te leven en je goed te voelen?”

Mogelijke antwoorden:

- Mama, papa, opa, oma, ... → alleen kunnen we het niet
- Eten, drinken ... → energie om te kunnen bewegen en water
- Warmte in de winter, afkoeling in de zomer → energie
- Verzorging bij ziekte → oplossen van problemen
- Huis, bed, speelgoed enz... → uitvindingen
- Spelen, hobby's, → blij blijven, ontspannen
- Vriendjes, nichtjes, neefjes, ... → alleen kunnen we het niet
- (Leren???) → nieuwe ontdekkingen
- (gezonde lucht???) → lucht

“Wat denk je dat dieren/planten en bomen nodig hebben om te leven en zich goed te voelen?”

Mogelijke antwoorden:

- Eten, drinken ... → AARDE en WATER
- Stal, bed, ...
- Spelen
- Mama, zusjes,...
- Gezonde grond → AARDE en LEVEN
- Verzorging → VUUR en WATER
- Warmte en afkoeling → VUUR
- Gezonde lucht... → LUCHT

→ Conclusie: er zijn overeenkomsten

“Wat denk je dat de Aarde nodig heeft om zich goed te voelen?”

Mogelijke antwoorden:

- gezonde aarde
- gezond water
- zon/regen/wind
- gezonde lucht
- gezonde planten/dieren/mensen

“Wat denk je nu? Moeten we alleen met onszelf rekening houden of ook met de dieren, planten en struiken of ook met de Aarde?”

“Inderdaad met alle drie en vandaag gaan we eens kijken hoe de landbouwer dat doet.”

3 • DE PRAKTIJK: WAT DOET DE BOER

De kinderen krijgen vervolgens een **rondleiding**, begeleid door de landbouwer. De leerkracht volgt deze rondleiding en kan aangeduid worden om met de iconen aan te geven over welk element de landbouwer spreekt.

Bij afloop van de rondleiding kan de leerkracht/begeleider kort samenvatten op welke manier de verschillende elementen van belang zijn binnen het landbouwbedrijf.

Er worden vervolgens enkele **activiteiten** ingericht die de nadruk leggen op één of meerdere elementen die binnen het bedrijf van belang zijn. Een overzicht van mogelijke activiteiten vind je terug op de website.

www.bosplus.be/nl/grasduinen of www.grasduinen.be

In samenspraak met de leerkracht worden de activiteiten geselecteerd en voorbereid. Uiteraard ben je vrij om ook andere activiteiten aan te bieden.

Voor de begeleiding van de opdrachten sta je als landbouwer niet alleen. De leerkracht heeft een begeleidende rol waarbij je als landbouwer ondersteuning biedt.

BOS+

4 • AFSLUITER

“Nu heb je gezien wat de landbouwer allemaal doet om de planeet en planten een dienst te bewijzen. Hebben jullie goede voornemens om ook iets te gaan doen?”

Nog vragen?

Voel je je niet zeker om zelf aan de slag te gaan met Grasduinen? Geen nood!

Je kan steeds contact met ons opnemen. Meer informatie hierover vind je terug op de website www.bosplus.be/nl/grasduinen en www.grasduinen.be